Lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

HE 4/2026 vp

Kierrätysteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä, joka koskee EU:n akkuasetuksen, SER-direktiivin ja jätteensiirtoasetuksen kansallista toimeenpanoa.

Yhdistys on osallistunut esityksen valmisteluun kahdella erillisellä lausunnolla (VN/20007/2024 ja VN/23682/2024) ja pidämme myönteisenä, että osa toimialan esiin nostamista huolista on huomioitu jatkovalmistelussa.

Pidämme myönteisenä erityisesti jätteiden tuontikieltoa koskevan ehdotuksen poistamista, kielivaatimusten täsmentämistä, seuraamussääntelyn selkeyttämistä sekä uudelleenkäyttöä koskevia tarkennuksia. Nämä valmistelun aikana tehdyt selkeytykset tukevat toimivia markkinoita ja kiertotalousinvestointeja Suomeen.

Valiokuntakäsittelyssä toivomme, että lainsäädäntöesitystä tarkennetaan vielä niin, että turvataan kiertotalouden markkinaehtoista toimintaa ehkäisemällä materiaalivirtojen keskittymistä sekä vältetään ylimääräisen kustannustaakan kohdistumista toimialan yrityksille. Näin voidaan varmistaa, että sääntely tukee aidosti kiertotaloutta ja Suomeen sijoittuvia investointeja.

Toivomme, että valiokunta tekisi lainsäädäntöesitykseen seuraavat tarkennukset:

Tuottajan ensisijainen oikeus (47 §)

Pykälän sanamuoto korostaa edelleen tuottajan asemaa tavalla, joka voi kaventaa markkinaehtoista toimintaa. On tärkeää, että lainsäädännöllä ei monopolisoida jätteen omistusta ja sitä kautta luoda esteitä toimiville markkinoilla. Kiertotalous edellyttää sitä, että materiaalivirrat ovat vapaasti saatavilla markkinoilla. Kilpailun kautta syntyy myös insentiivi kehittää kierrätystä tehokkaammaksi.

Valiokunnan tulisi lakiesitykseen selventää, ettei säännös muodosta yksinoikeutta materiaalivirtoihin.

Kustannusvastuu ja hyvitykset (53 §)

Hyvityskäytännöt voivat vääristää markkinoita. Valiokunnan tulisi täsmentää, ettei tuottajayhteisö voi hyötyä sellaisesta jätteestä, joka ei kuulu sen kustannusvastuulle.

Vakuusvaatimukset

Vakuuksien tulee olla oikeasuhtaisia eikä estää markkinaehtoista toimintaa. Tätä olisi syytä vielä täsmentää lakiesityksessä.

Kansainväliset materiaalivirrat

Kansallisessa soveltamisessa ei tule luoda ylimääräisiä esteitä EU:n sisämarkkinoiden toiminnalle.

Riittävät resurssit valvontaan

Akkuasetuksen tehokas toimeenpano edellyttää riittäviä resursseja erityisesti vapaamatkustajavalvontaan. Kannamme huolto siitä, että onko valvontaan osoitettu riittävästi resursseja.

Lisätietoja: Mia Nores, p. 044 330 0928, mia.nores@kierratysteollisuus.fi

Liitteet:

1. Kierrätysteollisuuden lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n akkuasetuksen täydentämistä sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan direktiivin muutoksen täytäntöönpanemista koskevaksi lainsäädännöksi VN/20007/2024
2. Kierrätysteollisuuden lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n jätteensiirtoasetuksen täytäntöönpanemista koskevaksi lainsäädännöksi VN/23682/2024

Kierrätysteollisuus ry

Lausunto

14.04.2025

Asia: VN/20007/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n akkuasetuksen täydentämistä sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan direktiivin muutoksen täytäntöönpanemista koskevaksi lainsäädännöksi

Jätelakiin tehtävät muutokset

16 b §. Akkujen ja paristojen merkintöjä, ohjeita, turvallisuustietoja sekä asiakirjoja koskevat kielivaatimukset.

Kannatamme esityksen tavoitetta varmistaa turvallinen käsittely tiedonsaannin kautta. On kuitenkin varmistettava, ettei kielivaatimus ulotu jätteenkäsittelijöiden omaan dokumentointiin, vaan tekninen raportointi ja muu ketjun sisäinen viestintä voidaan toteuttaa esimerkiksi englanniksi.

25 §. Muut valvontaviranomaiset.

Valvonnan vastuunjaon on oltava selkeä ja viranomaisten tulee olla resursoitu tehtäviinsä asianmukaisesti. Tiedonsaanti ei saa myöskään olla riippuvainen pelkästään tuottajayhteisöistä. Jotta raaka-aineet saadaan aidosti kerättyä, tilastoitua ja hyödynnettyä maksimaalisesti, tulisi valvovan viranomaisen mielestämme velvoittaa ketjun eri toimijat aitoon vuoropuheluun paremman lopputuloksen saavuttamiseksi.

47 §. Tuottajan ensisijainen oikeus järjestää jätehuolto.

Pykälän tulisi heijastaa ensisijaisen oikeuden sijaan vastuuta. Tuottajilla on laajennettu tuottajavastuu, mutta muiden toimijoiden, kuten kierrättäjien, on voitava osallistua

jätehuoltoon tasapuolisin ehdoin, kun velvoitteet täyttyvät. Tuottajayhteisöjen hyvitykset ja niiden osuus tulovirrasta tulisi avata julkisesti avoimuuden vuoksi.

Lisäksi lähtökohtaisesti kaiken lainsäädännön tulisi edistää kiertotaloutta. Jätteet, joista valmistetaan uusia materiaaleja, tulisi olla rinnasteisia neitseellisten materiaalien kanssa. Jätteisiin liittyvää materiaalivirran osalta ei tulisi lainsäädännön kautta korostaa tuottajien vaikutusvaltaa, jottei se asettaisi esteitä esimerkiksi uusille innovaatioille ja paremmalle kierrätykselle.

53 §. Poikkeukset eräiden tuotteiden tuottajan kustannusvastuusta.

Tuottajayhteisöillä ei tule olla oikeutta periä raaka-aineesta hyvityksiä niiden tuotteiden osalta, joita tuottajavastuukaan ei koske. Olisi ristiriitaista, jos tuottajilla ei olisi korvausvelvollisuutta jätehuollosta, mutta heillä olisi kuitenkin oikeus raaka-ainearvoon pykälän 47§ turvin.

61 §. Eräiden tuotteiden tuottajilta ja tuottajayhteisöiltä vaadittava vakuus

Tuottajayhteisöt noudattavat lakisääteistä tehtävää. Merkittävä osa jätteeksi luokitellusta tavarasta kulkee myös verkostoissa, joista ei aiheudu joko ollenkaan tai ainakin hyvin vähän kustannuksia itse tuottajavastuuyhteisölle. Vakuutta määrättäessä tulisikin huomioida, että se ei saa esimerkiksi nostaa kierrättäjien kustannuksia, jotka toimivat osana verkostoa. Tämän varmistamiseksi olisi hyvä, että lakiin tehtäisiin kirjaus, jossa tuottajayhteisöiltä edellytetään samoja julkisuusperiaatteita taloudenhoidon osalta, kuin mitä sovelletaan tällä hetkellä esimerkiksi kuntiin.

131 §. Laiminlyöntimaksu.

Koska maksu voidaan kohdistaa myös muihin kuin tuottajiin, tulee sääntelyn ja viranomaisohjauksen varmistaa, että yhteistyö eri toimijoiden välillä on rakennettu järjestelmällisesti. Nykytilanteessa, jossa esimerkiksi järjestelmällistä yhteydenpitoa tuottajien ja käsittelijöiden väliltä ei edellytetä, voivat tämän kaltaiset kirjaukset muodostaa tarpeettoman riskin muille kuin tuottajille tai tuottajayhteisöille.

147 §. Rangaistussäännökset.

Ei kommentoitavaa.

Muita muutettavia pykäliä koskevat huomiot

Lakiin voitaisiin myös kirjata, että tuotteet valmistetaan kierrätettävyyttä tukien. Akkuasetuksen toimeenpano ei saa estää uudelleenkäytön valmistelua tai uusia kiertotalousinnovaatioita.

Ympäristönsuojelulakiin tehtävät muutokset

221 g §. Akkuja ja paristoja koskevat erityissäännökset.

Toimeenpanon tulee olla yhdenmukaista eri alueilla ja lupakäytäntöjen tulee mahdollistaa jäteakkujen käsittely. Ympäristölupamenettelyn on oltava ennakoitavaa ja kierrätystoiminnan edellytykset turvaavaa.

Muuta lausuttavaa

Muut mahdolliset huomiot

Tuottajayhteisöjen avoimuus ja osallisuus

Kierrätysteollisuus esittää, että kierrätystoimijoilla tulee olla edustus tai osallistumismahdollisuus tuottajayhteisöjen työryhmissä. Alan osaaminen on hyödyksi toimivien ja kustannustehokkaiden järjestelmien toteutuksessa.

Kansainvälisyys

Asetuksen kansallinen toimeenpano ei saa tarpeettomasti rajoittaa kansainvälistä kauppaa tai jalostusketjujen syntymistä. Pienen maan on erityisen tärkeää mahdollistaa materiaalien vienti ja tuonti markkinoiden mukaan. Mitä enemmän kiertotalouden kehitys pystyy nostamaan eri jakeiden arvoa, sitä houkuttelevampaa on saattaa tuotteet käytön jälkeen kiertoon. Tämä edellyttää terveitä ja toimivia markkinoita.

Nores Mia

Kierrätysteollisuus ry

Kierrätysteollisuus ry

Lausunto

14.04.2025

Asia: VN/23682/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n jätteensiirtoasetuksen täytäntöönpanemista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleiset huomiot

Kierrätysteollisuus ry pitää tärkeänä, että kansallinen sääntely tukee EU:n jätteensiirtoasetuksen tavoitteita: jätteiden tehokasta hyödyntämistä, laittomien siirtojen torjuntaa ja ympäristönsuojelun tason parantamista. Samalla on varmistettava toimivat sisämarkkinat kierrätys- ja jätealan toimijoille. Kansalliset lisärajoitukset, jotka ylittävät EU-sääntelyn vaatimukset, voivat aiheuttaa haittaa paitsi toiminnanharjoittajille myös kiertotalousinvestoinneille ja markkinoiden kehittymiselle.

Kansallisen kiellon sijaan painopiste jätteiden hyödyntämisen edistämiseen

Luonnoksessa ehdotetaan, että jätteiden tuonti Suomeen loppukäsittelyyn olisi kielletty, mikäli jäte loppusijoitetaan. Kielto koskisi myös tilanteita, joissa jäte on ennen tätä käsitelty esimerkiksi fysikaalis-kemiallisesti. Kiellettyä olisi myös ns. väliaikaisen loppukäsittelytoimen jälkeen tapahtuva kaatopaikkasijoitus, ellei kyse ole alueellisesta yhteistyöstä Ruotsin tai Norjan rajakuntien kanssa ja asetuksen 11 artiklan ehdot täyty.

Kierrätysteollisuus ry katsoo, että tällainen kielto on ylimitoitettu. Eräissä tapauksissa loppusijoitus erityisesti suunnitellulle kaatopaikalle on ympäristön kannalta turvallisin ja kestävin ratkaisu. Kierrätysteollisuus ry esittääkin, että esitysluonnoksesta poistetaan tämä uusi kielto siirtää jätettä Suomeen, mikäli jäte loppusijoitetaan, myös väliaikaisen loppukäsittelytoimen jälkeen.

Kierrätysteollisuus kannattaa vahvasti sitä, että kaatopaikattavan jätteen määrää pyritään vähentämään. Tällä hetkellä kaatopaikalle ohjautuu merkittävä määrä jätevirtoja, joille jo nyt löytyy kierrätysvaihtoehto. Esimerkiksi maa- ja kiviaineisten sekä lentotuhkien osalta hukataan kierrätysraaka-aineita, koska loppusijoitus on tällä hetkellä taloudellisesti kannattavampaa. Tämä on jätehierarkian vastaista.

Esitettyjen muutosten sijaan oikeampi ohjauskeino olisi jäteveron laajentaminen nopealla aikataululla maa- ja kiviaineisten sekä vaarallisten jätteiden osalta. Lisäksi Suomeen tarvittaisiin pidemmän aikavälin tiekartta, jossa jäteveroa askel askeleelta laajennetaan esimerkiksi 15 vuoden aikajänteellä. Tämä antaisi eri toimijoille ja toimialoille mahdollisuuden mukauttaa toimintaansa muutokseen ja ohjaamaan syntyviä jätteitä nykyisen kaatopaikkaamisen sijaan kierrätykseen. Jäteveron laajentaminen vastaisi myös luonnoksessa esitettyyn huoleen koskien huoltovarmuutta ja riittävän kaatopaikkakapasiteetin määrää sekä toisi Suomeen verotuloja. Mikäli luonnoksessa ehdotetut tuontirajoitukset kuitenkin saatetaan voimaan, tulee muutoksille varata pidempi siirtymäaika niin, että kansallisten laajennusten osalta laki tulisi voimaan vasta 31.12.2028. Tämä mahdollistaisi toiminnan sopeuttamisen ja kohtuuttomien vaikutusten välttämisen.

Toimivat markkinat ja ennakoitava sääntely-ympäristö ovat edellytyksiä myös kiertotalouden investoinneille. Kansalliset rajoitukset voivat haitata tätä kehitystä. Lisäksi ne haittaavat EU:n yhtenäismarkkinoiden kehittymistä kiertotalouden ja kierrätysmateriaalien osalta.

Nores Mia

Kierrätysteollisuus ry